

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anayasamızın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince; İzmir'in Aliaga ilçesinde faaliyet yürüten gemi söküm tesislerinde özellikle Avrupa ülkelerinden gelen yüksek riskli savaş gemilerinin sökümü sırasında asbest ve diğer tehlikeli maddelerin bertarafına ilişkin süreçlerin, Basel Sözleşmesi, Avrupa Birliği Gemi Geri Dönüşüm Tüzüğü (EU SRR 1257/2013), Türkiye Cumhuriyeti ÇED Yönetmeliği ve İş Sağlığı ve Güvenliği mevzuatı çerçevesinde uygunluğunun, bölge halkının ve tesis çalışanlarının maruz kaldığı sağlık risklerinin, denetim mekanizmalarının işleyişinin ve idari sorumlulukların, yerel ve uluslararası düzeyde çıkar ilişkilerinin varlığına dair iddiaların, bağımsız biçimde araştırılması amacıyla bir Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

İbrahim Akın

İzmir Milletvekili

GEREKÇE

3 Temmuz 2025 tarihinde İngiltere'den yola çıkan ve İzmir'in Aliaga ilçesine demirleyen asbest yüklü savaş gemisinin, Avrupa Birliği Gemi Geri Dönüşüm Tüzüğü (EU Ship Recycling Regulation 1257/2013) ve Basel Sözleşmesi'nde belirtilen hükümler ile Türkiye'nin Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Yönetmeliği ve Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik kapsamında değerlendirilmeden söküm işlemlerine tabi tutulacağı bilgisi kamuoyuna yansımıştır.

Söz konusu gemi, IHM (Inventory of Hazardous Materials) yani Tehlikeli Madde Envanteri belgesi ile birlikte yüksek miktarda asbest, kurşun, organik solvent, poliklorlu bifeniller (PCB) gibi insan sağlığı açısından son derece zararlı maddeleri barındırmaktadır. Bu durum, hem gemi sökümünde çalışan işçilerin iş sağlığı açısından hem de çevrede yaşayan yurttaşların maruz kaldığı kümülatif toksik etkiler açısından ciddi bir halk sağlığı riski oluşturmaktadır.

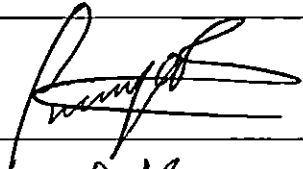
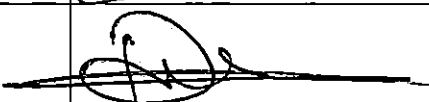
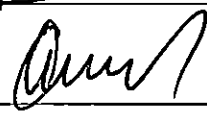
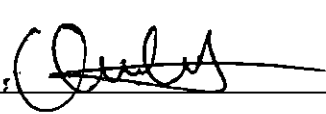
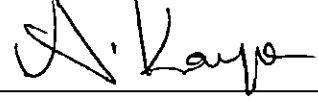
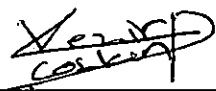
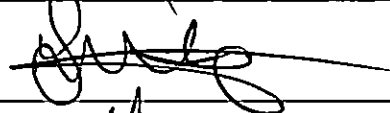
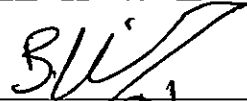
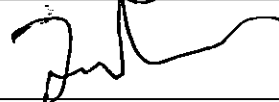
Türkiye'nin de taraf olduğu Basel Sözleşmesi, tehlikeli atıkların sınır ötesi taşınımı ve bertarafını düzenlemekte, çevre ve insan sağlığını tehdit eden uygulamaların gelişmekte olan ülkelere kaydırılmasını yasaklamaktadır. Ancak, Aliğa örneğinde olduğu gibi Avrupa ülkelerinden gelen tehlikeli maddeler içeren gemilerin, "geri dönüşüm" adı altında Türkiye'ye yönlendirilmesi, Basel Sözleşmesi'nin ruhuna ve hükümlerine aykırı bir uygulamadır.

İzmir-Aliğa'da faaliyet yürüten gemi söküm tesislerinin, AB'nin onaylı tesis listesi (European List of Ship Recycling Facilities) içinde yer alması, bu tesislerin sürekli, bağımsız ve şeffaf biçimde denetlendiği anlamına gelmemektedir. Nitekim, Asbest Söküm Uzmanları Derneği (ASUD) Başkanı Mehmet Şeymus Ensari'nin kamuoyuna yaptığı açıklamalarda; Aliğa'da sökümü yapılan gemilerin AB'nin talep ettiği sağlık-çevre önlemlerini uygulamadığı, tehlikeli atıkların uygun şekilde bertaraf edilmediği, bölgede ciddi oranda kanser, lösemi, lenfoma vakalarının arttığı, gemi söküm işçilerinin yeterli kişisel koruyucu donanım (KKD) ve tıbbi taramaya erişiminin olmadığı, tesis çevresinde fotoğraf çekmenin dahi yasaklandığı ve uzmanların baskı altına alındığı, gemi söküm süreçlerinin arkasında mafya benzeri örgütlü yapılar bulunduğu, bölgedeki mühendislerin ve uzmanların baskı altında tutulduğu yönünde ciddi iddialar yer almaktadır.

Bunun yanı sıra, Aliğa Gemi Söküm Sanayi Bölgesi'nde 15 bin tona varan tehlikeli atığın uygun olmayan koşullarda depolandığı, bu atıkların deniz ve toprağa sızarak İzmir Körfezi, Foça, Ayvalık gibi bölgeleri etkilediği bilimsel gözlemlere ve medya araştırmalarına yansımıştır.

Türkiye'nin İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile uyumlu olan ve asbestle çalışmalarda özel önlem alınmasını şart koşan yönetmeliklere rağmen, Aliğa'daki tesislerde çalışan işçilerde mesleki kaynaklı mezotelyoma, akciğer kanseri ve solunum yolu hastalıklarının yaygınlaştığı; bu hastalıkların işyeri sağlık taramalarıyla dahi yeterince tespit edilmediği ifade edilmektedir.

Tüm bu nedenlerle; Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uyumu gereği; gemi söküm tesislerinin AB normlarına uygunluk durumunun, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın denetim kapasitesinin, Aliğa ve çevresinde yaşayan yurttaşlar açısından incelenmelidir. Bölge insanının sağlık durumu ile ilgili epidemiyolojik bulgularının tespiti, asbest ve benzeri tehlikeli maddelerin halk sağlığına ve çevreye etkisinin araştırılması önem arz etmektedir. Aliğa ve benzeri gemi söküm tesislerinin ulusal ve uluslararası mevzuata uygunluğunun incelenmesi, bu faaliyetlerin denetlenme biçiminin ve kamusal şeffaflığının sorgulanması, ASUD (Asbest Söküm Uzmanları Derneği) ve benzeri kuruluşların dile getirdiği, illegal ve mafyatik yapılanmaların araştırılması, gemi söküm faaliyetlerini kontrol eden ekonomik ve gayriresmî çıkar gruplarının tespit edilmesi gerekmektedir. Avrupa Birliği'nin bu süreçte dair sorumluluğunun ortaya konması, İHM belgeleri ve ÇED süreçlerinin şeffaflığının araştırılması, Avrupa Birliği'nin sorumluluğunun politik düzeyde tartışılması, gemi söküm süreçlerinde yer alan ticari ve politik ilişkiler ağının araştırılması ve kamuoyu ile şeffaf biçimde paylaşılması, Türkiye'nin hem yurttaşlarına karşı yükümlülüğü hem de çevresel adalet ilkesinin gereğidir.

1	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	